

KSK-notat nr.: 45/2014 - Bakgrunn for vedtak - småkraftverk

Søker/sak:	Fjellkraft AS/Bjurbekken kraftverk / .		
Fylke/kommune:	Nordland/Hemnes		
Ansvarlig:	Øystein Grundt	:	
Saksbehandler:	Henrik Langbråten	:	
Dato:	26.06.2014		
Vår ref.:	NVE 201203205-38		

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Søknad om tillatelse til å bygge Bjurbekken kraftverk i Hemnes kommune, Nordland fylke

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	3
Høring og distriktsbehandling	7
NVEs vurdering	13
NVEs konklusjon	20
Vedlegg - Oversiktbilde over utbyggingsområdet	21

Sammendrag

Søknaden gjelder tillatelse etter § 8 i vannressursloven til bygging av Bjurbekken kraftverk. Søknaden behandles etter kapittel 3 i samme lov. Det er søkt om tillatelse etter energiloven til etablering av nødvendige høyspentanlegg.

Fjellkraft AS søker om å få bygget Bjurbekken kraftverk i Hemnes kommune i Nordland. En utbygging vil berøre en elvestrekning på 1750 m med et inntak på kote 370 og kraftstasjon på kote 259. Nedbørfeltet til kraftverket blir på 29,5 km² med et midlere tilsig på 42,8 mill. m³ per år. Middelvannføringen i Bjurbekken er på 1,357 m³/s. Kraftverket er planlagt med en installert effekt på ca. 4 MW. Største og minste slukeevne vil bli henholdsvis 4,1 m³/s og 0,2 m³/s.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 8,5 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er vanlig for småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene (2011-13) har NVE klarert om lag 1,4 TWh ny energi fra småkraftverk.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

Det har kommet høringsuttalelser fra **Hemnes kommune, Fylkesmannen i Nordland, Nordland Fylkeskommune, Sametinget, Reindriftsforvaltningen i Nordland, Statens vegvesen, Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland, Helgelandskraft AS, Ildgruben reinbeitedistrikt og Hemnes Turistforening**. Bortsett fra kommunen har de fleste av høringspartene uttalt seg kritisk til det omsøkte prosjektet og Sametinget har fremmet innsigelse mot planene for kraftverket. Hovedtemaene i innsigelsene og frarådingene har vært konsekvensene for landskap, biologisk mangfold og reindrift.

En eventuell utbygging av Bjurbekken kraftverk vil gi 8,5 GWh i et gjennomsnittså. Småkraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. Det omsøkte tiltaket vil gi inntekter til søker og grunneier og generere skatteinntekter. Videre vil Bjurbekken kraftverk styrke næringsgrunnlaget i området og vil dermed kunne bidra til å opprettholde lokal bosetning.

NVE mener de viktigste negative konsekvensene av en utbygging av Bjurbekken kraftverk vil være konsekvensene for naturtyper, reindrift, samlet belastning og til en viss grad landskap. Dette er vektlagt i vårt vedtak.

En utbygging som omsøkt vil føre til terrenginngrep i et område som i dag fremstår uberørt bortsett fra en kraftlinje i øvre del. Fraføringen av vann vil kunne påvirke inntrykksstyrken til fossen i Bjurbekken, men konsekvensene av dette vil først og fremst være lokal.

NVE mener at redusert vannføring i nedre foss kan påvirke det verdifulle mosesamfunnet i fossesprøytsonen i Bjurbekken negativt. Tiltaket vil også medføre negative konsekvenser for bekkekløften på utbygningsstrekningen. Denne bekkekløften har også tidligere blitt kartlagt i bekkekløftprosjektet, hvor den ble gitt verdi 1.

Det har under høringsrunden og på befaring fremkommet at området er viktig for reindrift og vil påvirke viktige reindriftsarealer. Dette kan få innvirkninger på reinens bruk av området, herunder et viktig vadeområde over Bjurbekken, og medføre negative konsekvenser.

Bjurbekken kraftverk vil etter NVEs syn medføre en økning i den samlede belastningen for Ildgruben reinbeitedistrikt og for naturtypene bekkekløft og fossesprøytsone.

NVE mener prosjektet i Bjurbekken vil gi store negative konsekvenser som ikke kan avbøtes tilstrekkelig gjennom avbøtende tiltak, slik at skader og ulemper for allmenne og private interesser er større enn fordelene. Det kan derfor ikke gis konsesjon til prosjektet.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at skader og ulemper for allmenne og private interesser er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 ikke er oppfylt. NVE gir ikke tillatelse til bygging av Bjurbekken kraftverk.

Pakkebehandling

NVE har hatt til behandling 10 søknader om bygging av småkraftverk i Hemnes kommune, for å avdekke ev. samlede virkninger av utbyggingene som ikke kommer frem eller som blir mindre fremtredende dersom den enkelte sak vurderes for seg. En slik tilnærming er i tråd med naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning, og OEDs egne retningslinjer for behandling av små vannkraftverk fra 2007, der sumvirkninger omtales.

Hoveddata for de omsøkte kraftverkene i Hemnes kommune:

Navn på kraftverk	Søker	Installert effekt (MW)	Produksjon (GWh/år)
Sagelva kraftverk*	Fjellkraft AS	1,5	4,0
Sørbukta kraftverk*	Statskog SF	2,5	8,2
Brattåga kraftverk	Fjellkraft AS	4,3	9,2
Jamtjordbekken kraftverk	Fjellkraft AS	1,2	3,9
Melandsbekken kraftverk	Fjellkraft AS	1,5	4,6
Vollbekken kraftverk	Karl-Ivar Øverleir	1,6	4,0
Lendingelva kraftverk	Miljøkraft Nordland AS	4,2	14,4
Valåga kraftverk	Fjellkraft AS	1,7	5,8
Bjurbekken kraftverk	Fjellkraft AS	3,9	9,0
Mørkbekken kraftverk	Norsk Grønnkraft AS	3,1	9,2

* sakene er ferdig behandlet og ikke påklaget

I desember 2013 fattet NVE vedtak i to av sakene i Hemnes kommune. Sørbuktelva kraftverk ble avslått grunnet et høyt konfliktnivå, jf. vårt vedtak av 18.12.2013, KSK-notat nr. 79. NVE ga konsesjon til Sagelva kraftverk grunnet et lavt konfliktnivå. Sagelvas plassering og konfliktnivå tilsa ikke en større samlet vurdering sammen med de resterende 8 omsøkte kraftverkene. Vi viser til vårt vedtak av 5.12.2013, KSK-notat nr. 75.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Fjellkraft AS, datert 12.12.2012:

"Søknad om konsesjon for bygging av Bjurbekken kraftverk

Fjellkraft AS ønsker å utnytte fallet i Bjurbekken i Hemnes kommune i Nordland fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

1. Etter vannressursloven, jf § 8, om tillatelse til:

- Å bygge Bjurbekken kraftverk i samsvar med planene beskrevet i vedlagte saksdokumenter*

2. Etter energiloven om tillatelse til:

- Bygging og drift av Bjurbekken kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden.*

Nødvendige opplysninger om tiltaket fremgår av vedlagte rapport med vedlegg."

Bjurbekken kraftverk, endelig omsøkte hoveddata*

TILSIG		Hovedalternativ
Nedbørfelt	km ²	29,5
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	42,8
Spesifikk avrenning	l/s/km ²	46
Middelvannføring	l/s	1357
Alminnelig lavvannføring	l/s	58
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	200
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	44

KRAFTVERK

Inntak	moh.	370
Avløp	moh.	259
Lengde på berørt elvestrekning	m	1700
Brutto fallhøyde	m	111
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,244
Slukeevne, maks	l/s	4100
Minste driftsvannføring	l/s	200
Tilløpsrør, diameter	mm	1300
Tunnel, tverrsnitt	m ²	16
Tilløpsrør/tunnel, lengde	m	300/1250
Installert effekt, maks	MW	3,721
Brukstid	timer	5622

MAGASIN

Magasinvolum	m ³	10000
HRV	moh.	
LRV	moh.	

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	2,71
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	5,75
Produksjon, årlig middel	GWh	8,5

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	38,9
Utbyggingspris	kr/kWh	4,58

Bjurbekken kraftverk, elektriske anlegg

GENERATOR

Ytelse	MVA	4,4
Spenning	kV	6,6

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	4,5
Omsetning	kV/kV	6,6/22

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	m	500
Nominell spenning	kV	22
Luftlinje el. jordkabel		

*) Fjellkraft AS sendte inn i et forslag til endringer i prosjektet i etterkant av befaring. Tallene i tabellen er oppdatert i henhold til disse endringene. Se kapitlet *tilleggsopplysninger* for en grundigere konkretisering hva disse endringene besto av.

Om søker

Fallrettseierne har gjennom avtale gitt Fjellkraft AS disposisjonsrett over fallrettene, med det formål å søke konsesjon for bygging av Bjurbekken kraftverk.

Beskrivelse av området

Bjurbekken ligger i Bjurbekkdalen, som er en forlengelse av Bjerkadalen øst for Bjerka i Hemnes kommune. Vassdraget har dominerende flommer vår og sommer, mens lavvannføringer oftest inntreffer om vinteren. Ved kote 260 – 340 er det en bekkekløft som er vurdert til å ha lokal verdi (C). I denne bekkekløfta er det avgrenset en fosse-eng som egen lokalitet helt øverst. Berggrunnen er mineralrik, noe som gir grunnlag for en del basekrevende arter.

Det meste av utbyggingsområdet preges av skog, litt myr og noe kulturlandskap. Ved kote 350 er det en fossesprøytsone med regional verdi (B). Fossen og området rundt fremstår i dag som uberørt. I bekkekløftprosjektet i regi av Miljødirektoratet foreslås det at alle former for direkte fysiske inngrep bør unngås. Lokaliteten utgjør et markert landskapselement som en slags avslutning av Bjurbekkdalen mot fjellet.

Teknisk plan

Inntak

Inntaket er planlagt som en 20 meter lang platedam med et overløp på kote 370. Kronehøyden på dammen vil være 4 meter. Vannveien føres ned i en sjakt til tunnel. Inntaket planlegges å bygges uten vei og strømløst. Neddemmet areal er estimert til å bli ca. 2 daa.

Vannvei

Fra inntaket skal vannet føres via en sjakt ned i tunnel med et tverrsnitt på minimum 9 m². Tunnellengden vil være på 1200 meter. Fra tunnelpåhugget vil vannveien bestå av en nedgravet rørgate på 300 meter. Det vil måtte påregnes noe sprengning i forbindelse med leggingen av rørgaten.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen er planlagt plassert på kote 259. Totalt arealbehov for bygningen med maskin og apparatanlegg antas å bli 60 m². Det planlegges installert 1 stk Peltonturbin med maksimal ytelse på ca. 3,4 MW og slukeevne 4,2 m³/s.

Elektriske anlegg

Generatorspenningen vil være 6,6 kV, og transformatoren vil ha en omsetning på 6,6/22kV.

Nettilknytning

Fra kraftstasjonen planlegges det å legge en 420 meter lang 22 kV kabel til eksisterende 1 kV kraftlinje. Deretter vil dagens 1 kV linje oppgraderes til 22 kV. Dette dreier seg om en strekning på 3,3 km.

Veier

Det eksisterer i dag en traktorvei fra gårdsbruket i bunnen av dalen, som går inn til kraftstasjonsområdet og videre opp mot området for tunnelpåhugg. Denne planlegges oppgradert til landbruksvei. Lengden på ny vei vil være 140 meter. Det er ikke planlagt vei til inntaket. Utstyr, materialer, betong og personell planlegges å fraktes opp til inntaksområdet med helikopter.

Massetak og deponi

Overskuddsmassene fra tunnelen vil være på anslagsvis 10 000-12 000 m³. Søker planlegger å bruke mesteparten av massene til veioppgraderinger i området. Eventuelle overskuddsmasser vil bli deponert på stedene som er angitt i søknaden.

Arealbruk

Tiltaket vil få et midlertidig arealbehov på ca. 22 daa, hvor den største andelen er knyttet til nedgraving av rørgata. Det permanente arealbeslaget er estimert til å være på 10 daa.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Området er i kommuneplanens arealdel definert som et LNF-område.

Samlet plan (SP)

Tiltaket berører ikke prosjekter som er behandlet i Samlet plan.

Verneplan for vassdrag

Bjurbekken er ikke vernet i verneplan for vassdrag.

Inngrepsfrie områder (INON)

Inngrepsfrie områder blir ikke berørt av en utbygging.

Nasjonale laksevassdrag

Bjurbekken er ikke et nasjonalt laksevassdrag.

Eventuelle fylkesvise eller kommunale planer for småkraftverk

Bjurbekken er ikke spesielt omtalt i Regional plan for småkraftverk i Nordland.

EUs vanndirektiv

Bjurbekken ligger i delområde Sørfjorden av vannområde Ranfjorden i Nordland. Bjurbekken er ikke nevnt i "Tiltaksprogram for vannområde Ranfjorden".

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 05.09.13 sammen med representanter for søkeren, kommunen, grunneier, Ildgruben reinbeitedistrikt, Forum for Natur og Friluftsliv Nordland (FNF) og Naturvernforbundet. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av saksbehandler. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Hemnes kommune tilrår konsesjon til Bjurbekken kraftverk i et vedtak av kommunestyret den 29.05.2013. Kommunen mener det bør slippes en sesongbasert minstevannføring i tråd med søknaden. Videre finner kommunen utbygging etter begge alternativ for stasjonsplassering akseptabel, men tilrår ut fra kraftproduksjonshensyn en utbygging etter alternativ 1. Kommunen minner om at planlagt utbyggingsområde har status som LNF-område, og understreker at det må vedtas dispensasjon fra dette ved en eventuell konsesjon.

Fylkesmannen i Nordland kommer med en uttalelse i brev datert 15.05.2013. Fylkesmannen peker på at berggrunnen tilsier at det kan ventes å finne rik vegetasjon i planområdet. Bjurbekken er kartlagt i bekkekløftprosjektet og er gitt verdi C (lokalt viktig). Like nedstrøms inntaket er det en fossesprøytsone med verdi B. Den rødlistede arten gubbeskjegg (NT) er påvist. Fylkesmannen peker i sin uttalelse på at det burde vært vurdert et alternativ med plassering av inntaket nedenfor fossen og fossesprøytsonen, da denne delen av elva er naturfaglig interessant i tillegg til at den utgjør et markert landskapselement. Betydningen av å bevare fossen er ifølge Fylkesmannen mer viktig sett i lys av de reguleringer og kraftutbygginger som er gjort i omkringliggende områder.

Nordland Fylkeskommune frarår NVE å gi konsesjon til Bjurbekken kraftverk i et vedtak av Fylkesrådet den 18.06.2013. Fylkeskommunen gjør dette med bakgrunn i *Regional plan om små vannkraftverk i Nordland*. Hovedbegrunnelsen for frarådommen er de negative konsekvensene tiltaket vil få for viktig naturmangfold, herunder rødlistede arter og verdifulle naturtyper. Tiltaket vil også få negative konsekvenser for reindrift. Videre har Fylkesråden vurdert de samlede effektene ved utbygging av ti småkraftverk i Hemnes kommune, og her vurderes særlig Bjurbekken og Valåga til å medføre store negative konsekvenser for naturmangfold.

Sametinget fremmer innsigelse mot planene om Bjurbekken kraftverk i en uttalelse datert 04.07.2013. Innsigelsen begrunnes ved at tiltaket vurderes å ha vesentlige negative konsekvenser for reindriften i området.

Ildgruben reinbeitedistrikt kommer med en høringsuttalelse i brev av 31.5.2013. Ildgruben rbd. mener tiltaksområdet er et av de få beiteområdene til distriktet hvor det i dag ikke er noen store forstyrrelser for rein. Reinbeitedistriktet kommenterer at Bjurbekken kraftverk ligger innenfor et område som er vår-, sommer- og høstbeiter for rein, det er også nært viktige trekkveier for rein. En utbygging her vil derfor ha stor negativ konsekvens for rein.

Reindriftsforvaltningen i Nordland kommer med uttalelse datert 27.05.2013. De viser til at den planlagte utbyggingen ligger innenfor vårbeite 2 og høstvinterbeite 2 i Ildgruben reinbeitedistrikt, og en utbygging vil således føre til direkte beitetap. I uttalelsen bemerkes det at avbøtende tiltak for

reindriften ikke er tatt med og beskrevet tilstrekkelig av søker. Tiltaket vurderes å ha stor negativ konsekvens for reindriften, og reindriftsforvaltningen fraråder derfor at det gis konsesjon til Bjurbekken kraftverk.

FNF Nordland (FNF) henstiller om at det ikke blir gitt konsesjon til Bjurbekken kraftverk i en uttalelse datert 3.6.2013. De har flere generelle merknader til de omsøkte småkraftverkene i Hemnes kommune. FNF mener mange store kraftutbygginger har påvirket vassdragsnaturen med tilhørende økosystemer i Hemnes kommune. FNF trekker også frem at prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 skal legges til grunn ved behandling av nye inngrep. Videre etterlyser FNF mer kunnskap og bedre utredninger mhp. tema om samla belastning.

FNF understreker at det er påvist verdifulle natur- og vegetasjonstyper langs Bjurbekken, og peker videre på at deler av elva er oppvekstområde for laks- og sjørørret (ikke utbyggingsstrekningen).

Helgelandskraft AS uttaler seg om nettkapasitet i brev av 30.4.2013. De uttaler at det ikke er kapasitet i eksisterende distribusjonsnett til å ta imot produksjon fra Bjurbekken kraftverk, og det må foretas forsterkninger langs avgreiningen i Bjerkadalen.

Statens vegvesen peker i sin uttalelse av 15.04.2013 på at avkjørselsforhold må avklares i reguleringsplaner, eller omsøkes i en egen søknad.

Søkers svar på høringsuttalelsene

Søker har i brev datert 15.08.13 kommentert de innkomne høringsuttalelsene slik:

”Helgelands Kraft

Helgelands Kraft kommenterer at det ikke er kapasitet i eksisterende distribusjonsnett til å ta imot produksjon fra Bjurbekken og at det må foretas forsterkninger langs avgreiningen i Bjerkadalen.

Kommentar:

Søker forholder seg til skisserte nettløsning.

Ildgruben Reinbeitedistrikt

Ildgruben reinbeitedistrikt kommenterer at Bjurbekken kraftverk ligger innenfor et område som er vår, sommer og høstbeiter for rein, det er også nært viktige trekkveier for rein. De kommenterer videre at Bjurbekken er et område som i dag har få inngrep, det er i dag en kraftlinje som krysser dalen. Område er også et av de få beiteområder som det ikke er noe store forstyrrelser for rein, et område med lite utfart og få forstyrrelser. Reinbeitedistrikt mener derfor at en utbygging i dette område vil ha stor negativ konsekvens for rein. Ildgruben reinbeitedistrikt ønsker å gjøre en befaring sammen med NVE før de uttaler seg om eventuelle konsekvenser for reinbeitedistriktet.

Kommentar:

Søker har ingen merknader til kommentarene til reinbeitedistriktet. Søker har vært i dialog med reinbeitedistriktet og er enige i at en felles befaring må til for å kunne se nærmere på løsninger for å ivareta interessene for begge parter på best mulig måte.

Fylkesmannen i Nordland

Fylkesmannen i Nordland kommenterer bl.a. at selv om Bioreg AS er i tvil om riktigheten av å definere fossen i elva som fossesprøytsone etter DN's håndbok nr. 13, framstår lokaliteten som

såpass naturfaglig interessant at om man sammenholder dette med at fossesprøytlokaliteten utgjør et markert landskapselement, vil det være av betydelig interesse å bevare denne intakt. Etter Fylkesmannens vurdering burde det, i tillegg til slipp av minstevannføring, vært vurdert et alternativ inntakspunkt nedstrøms fossen, jfr. naturmangfoldloven § 12. Dette vil, slik de ser det, redusere konfliktgraden betraktelig. Betydningen av å bevare fossen framstår som mer viktig som følge av reguleringer og kraftutbygginger i omkringliggende områder

Kommentar:

Søker mener at et inntak nedstrøms fossen vil redusere prosjektet så mye at det ikke kan forsvares økonomisk. Ved å plassere inntaket nedstrøms fossen, ca kote 325, så reduserer man fallhøyden med over 35 %. Søker mener at et avbøtende tiltak med slipp av minstevannføringen som tilrådet i BM-rapporten vil kunne forsvare inntak som omsøkt.

Reindriftsforvaltningen i Nordland

Reindriftsforvaltningen kommenterer at den planlagte utbyggingen vil påvirke direkte beitetap der vårbeite 2 og høst vinterbeite 2 ligger innenfor utbyggingsområdet. Dette gjelder for begge alternativene som presentert i søknaden. Inntaket vil også berøre sommerbeite. Innenfor nedbørsfeltet er det registrert trekkleier som vil bli berørt av tiltaket. Videre kommenterer de at konsekvensene og samlede belastningen/sumvirkninger for reindriften er mangelfull beskrevet i søknaden og vurderer tiltaket som stor konsekvens. Reindriftsforvaltningen fraråder at det blir gitt konsesjon for Bjurbekken kraftverk.

Kommentar:

Søker har, som tidligere nevnt, vært i dialog med Ildgruben reinbeitedistrikt vedrørende en eventuell utbygging og er positivt innstilt på å se nærmere på de områder som eventuelt vil bli berørt.

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland

FNF Nordland kommenterer med hensyn til naturmiljø at artsmangfoldet vurderes til å være ordinært men at det er en bekkekløft som er vurdert som lokal viktig (C-verdi) og fossesprøytzone av middels verdi (B-verdi). På bakgrunn av dette mener FNF Nordland at informasjonen som allerede foreligger burde være tilstrekkelig til å avslå søknaden.

De kommenterer videre at resterende, dokumenterte viktige vassdragsverdier i kommunen må ivaretas. At konsulentene er i tvil om fossesprøytsonen med B-verdi likevel kan kalles fossesprøytzone, eller at potensialet for rødlistede arter regnes som liten til tross for at det kan forekomme i midtre del av bekkekløfta, er for FNF Nordland en vurdering der føre-var-prinsippet bør legges til grunn.

Mye av vannet er allerede overført og Bjurbekken tar restvatnet. Reduksjon av enda mer vannføring kan ha negative konsekvenser på laks og sjørret da Bjurbekken er et oppvekstområde for laks og sjørret. FNF Nordland dette må tas med i betraktning til tross for at det ikke er anadrom fisk i elva i den berørte strekningen, kun mindre bekkeørret.

Med hensyn til vanddirektivet kommenterer de at Bjerka-Plura er åpnet for revisjon av konsesjonsvilkår. Da skal oppdatert kunnskap om miljøpåvirkningene av utbyggingen brukes for å iverksette tiltak for å bedre vannkvaliteten. Og når nye vassdragsinngrep skal behandles og vurderes, så skal ikke vannkvalitet og vassdragsverdier forverres og forringes av ytterlige kraftutbygginger. Norges forpliktelses til å ivareta formålet med vannforskriften som er å sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene. FNF Nordland henstiller om at det ikke gis konsesjon til Bjurbekken kraftverk

Kommentar:

Søker er ikke enig i at et prosjekt som samlet gir liten negativ konsekvens for naturmiljøet når de generelle avbøtende tiltakene blir lagt til grunn er av slik karakter at søknaden bør avslås på bakgrunn av dette.

Søker kan heller ikke se at usikkerheten i biologisk mangfoldundersøkelsen er av slik karakter at «føre-var-prinsippet», som de sier, bør legges til grunn.

Når det gjelder avrenningsfeltet til Bjurbekken så berøres ikke dette av andre kraftverk i området og søker skjønner derfor ikke argumentet til FNF Nordland om at Bjurbekken tar restvatnet. Når det gjelder konsekvenser for fisk med hensyn til en eventuell utbygging av Bjurbekken så er dette regnet som liten negativ. Det er ikke anadrom fisk i elva i den berørte strekningen, kun mindre bekkeørret, søker er derfor uenig med FNF Nordland i at en utbygging av Bjurbekken kraftverk vil ha negative konsekvenser for laks og sjøørret.

Med hensyn til EUs vanndirektiv så ligger Bjurbekken i delområde Sørfjorden av vannområde Ranfjorden i vannregion Nordland. Gjeldende planprogram er vedtatt for 2010-2015. Det er ikke satt miljømål for Bjurbekken.

Sametinget

Sametinget kommenterer at de er av den oppfatning at undersøkelsesplikten etter § 9 i kulturminneloven bør oppfylles før konsesjonsvedtaket fattes i konsesjonssaker. Og at det derfor må gjennomføres befaringer før endelig uttalelse kan gis. Videre kommenterer de at det bør gjennomføres konsultasjoner med Sametinget om alle de konsesjonssøkte prosjektene. Dette i henhold til kgl. res av 1. juli 2005 om konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget. De kommenterer også at det i Reindriftsforvaltningens uttalelse fremkommer at flere av søknadene vurderes å ha vesentlige konsekvenser for reindrifta. På bakgrunn av det overnevnte fremmer Sametinget innsigelse til bl.a. Bjurbekken kraftverk.

Kommentar:

Søker tok kontakt med Sametinget v/ rådgiver Rune Floor på avdeling for kulturminner, areal og miljø våren 2012 for å få kommentarer fra dem, eventuelt å bestille befaringer der det var nødvendig. De fikk oversendt samtlige søknader. Vi fikk tilbakemelding om at de mest sannsynlig ville befare samtlige prosjekt men at de ikke hadde kapasitet før 2013. Søker tar kontakt igjen med Sametinget og bekrefter vår bestilling slik de ber om. Når det gjelder Sametingets innsigelser så mener søker det ville vært hensiktsmessig for både Sametinget, reindriftsforvaltningen og reinbeitedistriktene å ta en felles befarings med søker der prosjektet kan gjennomgå i fellesskap og se på tilrettelegging for reindriften der hvor det er behov for.

Statens vegvesen, avd. Nordland

Statens vegvesen, avd. Nordland har ingen direkte innvendinger mot at Fjellkraft får tillatelse til bygging av Bjurbekken kraftverk, men ønsker på generelt grunnlag å presisere forhold knyttet til avkjørsel forhold og bygge grenser langs riks- eller fylkesveinettet. De presiserer også forhold knyttet til graving ved kryssing av vei.

Kommentar:

Dersom det blir aktuelt vil søker sørge for at gjeldende forhold knyttet til det ovennevnte vil bli ivarettatt.

Hemnes kommune

Hemnes kommune er positive til utbygging av Bjurbekken og tilrår at konsesjon innvilges. Kommunen tilrår at det slippes ulik minstevannføring sommer og vinter som omsøkt. Kommunen anbefaler videre stasjonsplassering 1, dersom dette ikke fører til store merkostnader eller tekniske/praktiske problemer av betydning. Kommunen opplyser om at utbyggingen vil finne sted i et LFF-område. Det må derfor enten vedtas dispensasjon fra kommuneplanens arealdel etter søknad — eller det må utarbeides og vedtas reguleringsplan for tiltaket. Plansaken behandles når konsesjonsspørsmålet er avklart. Kommunen presiserer også at det må søkes omdelingstillatelse etter jordlovens §12 for utleie av fallrettighetene for mer enn 10 år.

Kommentar:

Søker har i sin søknad tatt utgangs punkt i ulik minstevannføring for sommer og vinter som er i tråd med høringsuttalelsen fra Hemnes kommune. Søker vil sørge for at det søkes om dispensasjon fra planens arealdel eller at det utarbeides en reguleringsplan for tiltaket. Søker jobber kontinuerlig med søknader om delingstillatelse etter jordlovens § 12. Dette er en del av våre KS rutiner”.

Tilleggsopplysninger

Fjellkraft AS sendte inn et forslag til mindre endringer av prosjektet, i brev datert 6/11-2013:

”Med henvisning til konsesjonssøknaden for Bjurbekken kraftverk av mai 2012 og NVE-befaring av 5. september 2013 og de innsigelser som fremkom her, vil vi fremme følgende endringsmelding:

- Kraftstasjonsplassering som vist på vedlagte kart (plasseringen er den samme som alternativ 2 i konsesjonssøknaden).
- Rør i grøft ca.300 meter til tunnelpåhugg.
- Tunnel, det drives en ca. 1200 m 9 m² tunnel frem til nytt inntakssted.
- Plasseringen av inntaket flyttes ca. 100 meter lenger ned i elva.

Hva består endringen av?

Atkomsten til kraftstasjonen følger eksisterende anleggsvei fra gården Bjurbekkdal og elva krysses ved at en anlegger en bunn bru hvor normal vannføring dreneres i rør under betongdekket og hvor flom passerer over bunn brua. En kostnadseffektiv løsning som gir nødvendig atkomst.

Det planeres et ca. 1,0 daa området på tangen mellom samløpet av Tverrelva og Bjurbekken. Forbi dette kraftstasjonsområdet er det en eksisterende anleggsvei fra Statnett sin bygging av 420 kV-ledningen mellom Marka transformatorstasjon ved Mosjøen til Rana kraftverk ved Mo i Rana. Fra stasjonen legges en rørgrøft ca. 300m opp i lia langs anleggsveien. Som atkomst til tunnelpåhugget må en bygge en ca. 60 m lang avstikker fra eksisterende anleggsvei frem til foten av en berghammer.

Fra dette påhugget drives en 1200 m lang tunnel med tverrsnitt 9 m² og sjakt opp til nytt inntakssted.

Overløpet på det nye inntaket legges på kote 370 slik at det ikke influerer på vadestedet for reinen slik det er i dag. Dam stedet består av fjell både i bunnen og på begge sider og er V-

formet, noe som fører til en langt mindre dam (vedlegg 1, sett fra inntaksdammen og ned mot platedammen). Betongdam med inntak til sjakt får en kronelengde på ca. 20m og en største høyde på 4 m. Det nye inntaksstedet vil ikke sjenere reinens sedvanlige trekk, da stedet er vanskelig tilgjengelig. Det anlegges ikke vei til inntaket. Anleggsutstyr, byggematerialer og betong samt personell bringes inn med helikopter.”

NVE har mottatt endringene i prosjektet som er beskrevet ovenfor. Opplysningene vi bruker i dette dokumentet er basert på prosjektet med disse endringene. Det kan dermed forekomme at enkelte høringsuttalelser beskriver det opprinnelige omsøkte tiltaket før endringene. NVE vurderer endringene som små, slik at det ikke har vært nødvendig å sende ut søknaden på en begrenset høring til alle høringspartene. NVE har derimot oversendt de nye planene til Ildgruben reinbeitedistrikt for en ytterligere kommentar til prosjektet, etter de nye endringene. Reinbeitedistriktets kommentar følger nedenfor.

Tilleggsuttalelser

Ildgruben reinbeitedistrikt, tilleggsuttalelse datert 15.01.2014:

”Ildgruben reinbeitedistrikt er fremdeles i mot at Bjurbekken blir regulert, vi mener at dette er et område som det er få inngrep, og et beiteområde som har stor trivsel for rein.

De endringer som er forslått er bedre en de opprinnelige, det at inngrepet ikke direkte berører vadedstedet er positivt. Men vi er ikke enig i at inntakstedet ikke forstyrrer reinens bruk av område.

Erfaring over tid med mange slike inntak (bekkinntak) i reinbeitedistrikt blir de et forstyrrende element, både som et unaturlig element og ved tilsyn av inntaksdammen. Anleggstiden er også en problem tid da rein vil trekke i fra område. Fjellområdene rundt Bjurbekkdalen er viktige vår og sommerbeiter med god tilgang på luftingsområder på varme dager, og rein kan trekke ned i dalen på kveld og nattetid for å beite når det blir kjøligere. De frodige liene ned mot dalen er også gode beiteområde i spredningstiden (førbrunsttiden) for rein, viktig tid da rein skal bygge opp reserver før vinteren. Forstyrrelser under anleggstiden kan gjøre at rein endrer bruk og at det tar lang tid før de igjen tar område i bruk igjen, dette kan medfører ekstra arbeid for reinbeitedistrikt. Det er vanskelig å få rein til slå seg til ro i barmarkstiden, simlene med kalv er mer uroligere og blir fort stresset av forstyrrelser.”

Sametinget oversendte den 02.12.2013 resultater fra kulturminneundersøkelser ved seks omsøkte småkraftverk i Hemnes kommune (Sagelva, Valåga, Brattåga, Bjurbekken, Melandsbekken og Jamtjordbekken) og ett i Leirfjord kommune (Nylandselva). For Bjurbekken kraftverk hadde Sametinget ingen merknader, da det ikke ble påvist noen kulturminner i planområdet.

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Kraftverket utnytter tilsiget fra et nedbørfelt på 29,5 km² ved inntaket, og middelvannføringen er beregnet til 1,357 m³/s. Nedbørfeltet har en snaufjellandel på 81 %. Avrenningen er stabil fra år til år med dominerende vår og sommer flom. Laveste vannføring opptrer gjerne om vinteren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 200 og 44 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 58 l/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 4,1 m³/s og minste driftsvannføring 0,2 m³/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 200 l/s i perioden 01.05. til 30.09. og 25 l/s resten av året. Ifølge søknaden vil dette medføre at 79 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon.

NVE har kontrollert det hydrologiske grunnlaget i søknaden. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Alle beregninger på basis av andre målte vassdrag vil ved skalering til det aktuelle vassdraget være beheftet med feilkilder. Dersom spesifikt normalavløp er beregnet med bakgrunn i NVEs avrenningskart, vil vi påpeke at disse har en usikkerhet på +/- 20 % og at usikkerheten øker for små nedbørfelt.

Det er omsøkt en maksimal slukeevne tilsvarende 300 % av middelvannføringen. De store flomvannføringene blir i liten grad påvirket av utbyggingen. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 34 dager i et middels vått år. I 104 dager vil vannføringen være under summen av minste driftsvannføring og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft. Kraftstasjonen må da stoppe, og hele tilsiget slippes forbi inntaket. Tilsiget fra restfeltet vil i gjennomsnitt bidra med 252 l/s ved kraftstasjonen.

NVE mener den omsøkte maksimale slukeevnen er relativt høy og vil frata vassdraget mye av den naturlige vannføringsdynamikken ved at det kun i enkelte perioder vil bli overløp over dammen. Etter en eventuell utbygging vil vassdraget i lengre perioder derfor være preget av størrelsen på en eventuell minstevannføring som NVE fastsetter.

Produksjon og kostnader

Søker har beregnet en årlig gjennomsnittlig kraftproduksjon i Bjurbekken kraftverk til ca. 8,5 GWh, fordelt på 2,7 GWh vinterproduksjon og 5,8 GWh sommerproduksjon. Byggekostnadene er estimert til 38,9 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på 4,58 kr/kWh.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Det vil likevel være søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten i prosjektet.

Naturmangfold

Naturtyper

Tiltaksområdet ble befart av Bioreg AS den 11. september 2011 i forbindelse med utarbeidelsen av den biologiske utredningen for Bjurbekken kraftverk. Bioreg AS avgrenset og beskrev da to ulike naturtypeforekomster i influensområdet.

Mellom kote 260 og 340 i Bjurbekken er det registrert lokaliteten bekkekløft og bergvegg. Denne er gitt en C-verdi. Denne ble tidligere undersøkt i forbindelse med bekkekløftprosjektet i 2009, men på dette tidspunktet ble ikke hele lokaliteten kartlagt. Ved befaringen 11. september 2011 var det heller

ikke mulig å oppsøke hele lokaliteten, grunnet høy vannføring i Bjurbekken. Rapporten fra Bioreg AS sier blant annet følgende om bekkekløfta:

”Kløfta har varierte miljø på liten skala med veksling mellom små og store bergvegger, skrenter, fuktskog og middels gammel granskog, noe som gjør at den er forholdsvis artsrik. Berggrunnen er også dels mineralrik, noe som gir grunnlag for en del basekrevende arter. I og med at det har vært vanskelig å få kløfta undersøkt skikkelig, så er heller ikke det store artsmangfoldet dokumentert. Bare to rødlistearter er påvist, nemlig gubbeskjegg og gammelgranskål, men en rekke mer eller mindre basekrevende arter er påvist både av karplanter og moser.”

Den andre lokaliteten som er avgrenset i planområdet til Bjurbekken kraftverk er en fossesprøytsone. Denne er lokalisert på kote 350 og gitt en B-verdi. Fossesprøytsoner er tidligere ikke registrert i Hemnes kommune, men i forbindelse med konsesjonssøknadene i Hemnes kommune er det registrert lokaliteter både i Bjurbekken og Valåga.

NVE mener at utbyggingsplanenes virkning for naturtyper i all hovedsak dreier seg om konsekvensene for naturtypene bekkekløft og fossesprøyt/fosse-eng. Tiltaket vil ikke medføre et direkte arealbeslag i lokalitetene, men det vil medføre en redusert vannføring nedstrøms inntaket i Bjurbekken, og dermed gjennom de to lokalitetene.

Fylkesmannen og FNF mener en utbygging vil gi store konsekvenser for naturmangfoldet i området. NVE mener at redusert vannføring gjennom nedre foss kan påvirke det etablerte lav- og mosesamfunnet i fossesprøytsonen negativt. Vi mener det samme er gjeldende for fuktengen i fossesprøytsonen i øvre foss. Her er blant annet fjellgrye og putehinnelav registrert. Vi merker oss også at det er registrert to naturtyper med regional verdi innenfor influensområdet, og at begge, i ulik grad, vil bli påvirket av en eventuell utbygging. I regional plan om små vannkraftverk i Nordland omtales hensynet til fossesprøytsoner: ”I vassdrag med fossesprøytsoner med middels verdi skal man være svært restriktiv med å gi tillatelse til utbygging.”

NVE legger til grunn at en eventuell utbygging av Bjurbekken kraftverk, vil medføre negative konsekvenser for to naturtypelokaliteter som i dag fremstår upåvirket av menneskelige inngrep.

Arter

Bioreg As har i sin rapport registrert gubbeskjegg (NT) og gammelgranskål (NT) i influensområdet. I tillegg antas det at oter (VU) kan trekke opp i vassdraget sporadisk, og at det er sannsynlig at det hekker strandsnipe (NT) i området.

NVE mener at en eventuell utbygging av Bjurbekken kraftverk ikke vil komme i stor konflikt med sjeldne eller rødlistede enkeltarter i influensområdet, gitt at direkte inngrep i stedene med rødlistede arter unngås ved en eventuell utbygging. Dette temaet vil dermed ikke være avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om Bjurbekken kraftverk legger vi til grunn bestemmelsene i naturmangfoldlovens §§ 4 og 5 samt §§ 8-12.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, høringsuttalelser, samt NVEs egne

erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldlovens § 8.

I influensområdet til Bjurbekken kraftverk finnes det to ulike naturtypelokaliteter som i dag fremstår uberørte. En utbygging av Bjurbekken kraftverk, vil etter NVE mening kunne påvirke begge disse lokalitetene negativt. Det er også knyttet et visst potensial til funn av ytterligere rødlistede arter i forbindelse med lokalitetene. En eventuell utbygging av Bjurbekken vil likevel etter NVEs mening ikke være i direkte konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper, arter eller økosystemet gitt i naturmangfoldloven §§ 4 og 5, men påvirkningen tillegges vekt.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldlovens § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Om temaet ”samlet belastning” viser vi til vurderingene senere i notatet.

Landskap

Det omsøkte tiltaket ligger under landskapsregion 33, Innlandsbygdene i Nordland, og i underregion 33.05. Når det gjelder vegetasjonsseksjon, så ligger både utbyggingsområdet og nedbørsområdet i svakt oseanisk seksjon.

Bjurbekken har sitt utspring i Bjurbekkskaret. Det er et fjell som rager omlag 1000 moh. Landskapet i tiltaksområdet er preget av lave fjell som er skogkledd opp til vel 420 m. Skogen i nedre del av området er blanding av hovedsakelig bjørk og gran. Enkelte steder bærer også skogen preg av at den har vært gjennomhogd med forholdsvis jevne mellomrom. Berørt elvestrekning ligger på hele strekningen senket i terrenget, og dalen er V-formet med bratte sider. I de øvre og midtre delene av utbyggingsområdet er det få synlige spor etter menneskelige aktiviteter, men en kraftlinje krysser i dag Bjurbekken rett oppstrøms det omsøkte inntaket.

Inntaket vil være et nytt inngrep og element i øvre del av Bjurbekken som i dag fremstår relativt uberørt, selv sett i lys av at det går en kraftlinje gjennom området. Det vil i nedre del av planområdet måtte hogges en minimum 20 meter bred hogstgate i forbindelse med legging av rørgaten, og dette vil være et synlig element i området. I driftsfasen og etter revegetering vil dette inngrepet kun ha mindre negative landskapskonsekvenser. Kraftstasjonen og adkomstveien til denne, vil kunne påvirke området lokalt. Dette er i dag et område med lite innsyn, og hvor det i dag er etablert en skogsbilvei.

Totalt vil en strekning på 1800 meter få en redusert vannføring. Etter en eventuell utbygging vil vannføringen bestå av minstevannføring og overløp i flomperioder, samt bidrag fra et lite restfelt. Fossen vil få mindre inntrykksstyrke etter en utbygging av Bjurbekken. Fossen i øvre del av Bjurbekken ligger relativt skjult i terrenget, men lokalt vil effekten kunne være av betydning.

NVE mener at et en utbygging av Bjurbekken kraftverk ikke vil berøre verdifulle landskapselementer, men få en viss negativ konsekvens på landskapsopplevelse i øvre del. Rørgaten kan graves ned og revegeteres, noe som på sikt vil redusere de negative konsekvensene. Inntaksdammen blir et nytt inngrep i et område som i dag fremstår relativt uberørt, og medføre at området vil fremstå mindre uberørt etter en utbygging. Dette tillegges en viss vekt i vår vurdering av konsesjonsspørsmålet.

Bjurbekken kraftverk vil ikke berøre INON-områder. NVE legger dermed til grunn at temaet INON ikke er relevant for konsesjonsspørsmålet i denne saken.

Reindrift

Planområdet for Bjurbekken kraftverk ligger innenfor grensene til Ildgruben reinbeitedistrikt som er det nordligste i det sørsamiske området. Distriktet dekker deler av Rana, Hemnes og Hattfjelldal kommuner. Det grenser i nord mot Saltfjellet rbd. langs Ranaelva, i sør mot Røssåga/Toven rbd. og i vest mot Hestmannen/Strandtindene rbd. I øst grenser distriktet mot Sverige.

Søker har i etterkant av befaringen kommet med forslag om endret inntaksplassering. Inntaket er trukket ned til kote 370, mot opprinnelig planlagt plassering på kote 375. Søker mener at ved denne inntaksplasseringen vil ikke tiltaket berøre vadeområdet for reinen. De endrede planene for inntaket ble sendt Ildgruben reinbeitedistrikt for tilleggssuttalelse.

Ildgruben reinbeitedistrikt kom med en tilleggssuttalelse til NVE per e-post den 15.01.2014. Distriktet mener at den nye inntaksplasseringen er bedre enn den opprinnelige, men at inntaksstedet fortsatt vil forstyrre reinens bruk av området, og at inngrepene i forbindelse med etableringen generelt vil være meget negative for reinbeitedistriktet. Distriktet er dermed fortsatt i mot en utbygging av Bjurbekken kraftverk selv med den nye inntaksplasseringen. NVE merker seg at også at Reindriftsforvaltningen fraråder prosjektet. Grunnlaget for frarådommen er at tiltaket vil komme i kritiske områder for reindriften og at den samlede belastningen for distriktet er for stor.

Sametinget har fremmet innsigelse mot planene for Bjurbekken kraftverk. Innsigelsen blir begrunnet i de negative konsekvensene for reindriften. På bakgrunn av reinbeitedistriktets motstand mot prosjektet, selv etter de nye justeringene, vil denne innsigelsen bli opprettholdt ved en eventuell konsesjon. Dette betyr at hvis NVE velger å gi konsesjon vil Bjurbekken kraftverk, vil saken bli oversendt til OED for endelig avgjørelse.

Gjennom søknaden, høringsuttalelser og NVEs befaring av området, har det kommet frem opplysninger som tilsier at prosjekter vil påvirke en trekklei og et vadeområde. Dette gjelder selv ved en justerte inntaksplassering, selv om konsekvensen blir mindre. Området er forøvrig definert som vårbeite 2, høst vinterbeite og sommerbeite.

Ildgruben reinbeitedistrikt deltok på alle befaringene innenfor sitt reinbeitedistrikt. Her ble området rundt Bjurbekken trukket frem som et av de viktigste uberørte områdene i reinbeitedistriktet. Reinbeitedistriktet vurderer Bjurbekken kraftverk som det mest konflikthfulle prosjektet av de fem prosjektene som berører deres distrikt. NVE vektlegger dette i vedtaket.

NVE er enig med Reindriftsforvaltningen i at tiltaket vil påvirke sentrale områder innenfor Ildgruben reinbeitedistrikt. Dette er et område som i dag er lite utbygd, og hvor det dermed er lite utfart og forstyrrelser for reinen. Det at planområdet ligger sentralt i distriktet, gjør at nye inngrep vil kunne få større konsekvenser enn om de hadde kommet i ytterpunktene.

NVE mener det må påregnes at trekkleien og vadeområdet for rein vil bli forstyrret ved en utbygging av Bjurbekken kraftverk. Dette gjelder selv ved den nye foreslåtte inntaksplasseringen. Dette vil være et nytt landskapsinngrep som vil kunne virke forstyrrende for reinen som bruker området. Anleggsarbeid og dam vil kunne medføre at reinen unngår å bruke vadestedet og unngår trekk over elven. Denne effekten vil kunne vedvare i en god stund etter endt utbygging. Dette vil medføre ekstraarbeid for reinbeitedistriktet da reinen må ledes over elven av reindriftsutøveren, slik at dyrene lærer å bruke området på nytt.

NVE er enig med høringspartene i at Bjurbekken kraftverk vil medføre negative konsekvenser for Ildgruben reinbeitedistrikt. Ildgruben reinbeitedistrikt er i dag sterkt påvirket av eksisterende utbygginger, og Bjurbekken kraftverk ville bli liggende innenfor et sentralt område for reindriften. NVE mener at en utbygging vil ha stor negativ konsekvens for reindriften dersom det gis konsesjon til Bjurbekken kraftverk.

NVE mener at de negative konsekvenser for reindriften må tillegges vesentlig vekt i vår vurdering av konsesjonsspørsmålet.

Samlet belastning

NVE har hatt til behandling 10 søknader om bygging av småkraftverk i Hemnes kommune. Disse har vært på en samlet høring for å kunne vurdere den samlede belastningen av utbyggingene på en god måte.

NVE skal i sine vurderinger ta hensyn til den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen utgjør konsekvensene av flere vannkraftanlegg og andre vassdragsinngrep innenfor et geografisk avgrenset område. Selv om det enkelte prosjektet kan ha begrensede virkninger for miljøet og andre brukerinteresser, kan de samlede virkningene av mange slike inngrep bli store.

Gjennom konsesjonsbehandlingen har NVE anledning til å legge vekt på den samlede belastningen av vannkraftutbygging i et geografisk avgrenset område. Det kommer klart frem i forarbeidene til vannressursloven i Ot. Prp. nr 39 (1998-1999), side 105 og OED retningslinjer for små vannkraftverk (juni 2007).

Den geografiske spredningen av prosjektene, samt ulik konfliktgrad og problematikk, gjør at det ikke har vært naturlig å diskutere samlet belastning ved alle 10 søknadene samlet innenfor hvert enkelt deltema. For enkelte deltema har NVE gjort en vurdering av den samlede belastningen i tillegg til konsekvensene av det enkelte småkraftverk. Dette gjelder for de prosjektene som har lik problematikk knyttet til for eksempel biomangfold, landskap, reindrift og friluftsliv, eller ligger nær geografisk. På denne måten mener vi at samlet belastning belyses bedre enn dersom hver sak skulle blitt behandlet alene. NVE vurderte også temaet slik at vi på et tidligere tidspunkt kunne fatte vedtak i to av sakene i gruppen som vi startet å behandle samtidig, da disse lå svært avsides i forhold til de øvrige.

Den geografiske spredningen av de omsøkte prosjektene gjør det krevende å sammenligne landskapstrekkene, slik en kan dersom elvene befinner seg i samme landskapsrom, for eksempel rundt et vann eller fjordarm. NVE mener imidlertid at også de lokale variasjonene av vassdrag som landskapselement er viktig å ivareta, i en kommune som fra før er sterkt preget av vannkraftutbygging.

Selv om flere av disse elvene ikke nødvendigvis er synlige i et større landskapsrom, mener NVE de er viktige for variasjonen av vassdrag, opplevelses- og bruksverdi. Om noen av disse bør ivaretas er derfor en del av vår samlede vurdering, vurdert sammen med grad av konflikt med andre tema i de enkelte sakene.

I Hemnes kommune er det allerede gjennomført og omsøkt en rekke kraftverksutbygginger. Dette gjelder både større kraftverk med tilhørende reguleringsmagasiner og overføringer, samt småkraftverk. NVE mener at det ikke bør gis konsesjoner til småkraftverk i de gjenværende vassdragene og områdene som har stor verdi, og som vil medføre en stor negativ konsekvens. Dette gjelder for biologisk mangfold, men også for andre allmenne interesser. Ytterligere utbygginger må derfor vurderes nøye i hvert enkelt tilfelle, før eventuelle nye konsesjoner gis.

For Bjurbekken kraftverk har NVE vurdert at det viktig å belyse temaene reindrift og naturmangfold for en samlet vurdering av tiltaket og den samlede belastningen. For de øvrige temaene viser vi til våre konkrete vurderinger ovenfor, under hvert deltema.

Naturmangfold - Bekkekløfter og fossesprøytsoner

Av de to søknadene om småkraftverk som ble sendt ut på samtidig mener NVE at det er Valåga og Bjurbekken som potensielt har høyest konfliktnivå med hensyn til bekkekløftlokaliteter og fossesprøytsoner. Selv om de geografisk ikke er nært tilknyttet, må man vurdere den samlede belastningen utbygginger i disse elvene kan ha i et regionalt perspektiv. Fossesprøytsoner er tidligere ikke registrert i Hemnes kommune, men i forbindelse med konsesjonssøknadene i Hemnes er det registrert lokaliteter i Bjurbekken og Valåga.

I perioden 2007 til 2010 ble det gjennomført undersøkelser av 625 bekkekløfter i 14 fylker på oppdrag for Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet). Disse ble gitt karakter fra 0 (uten registrerte naturverdier) til 6 (nasjonalt verdifulle og svært viktige). Innenfor disse områdene ble kjerneområder/naturtypelokaliteter skilt ut og verdisatt etter en tredelt skala: nasjonal (A), regional (B) og lokal verdi (C). I denne undersøkelsen ble de antatt viktigste bekkekløftene i hvert fylke valgt ut for undersøkelser og antallet varierer fra fylke til fylke. Fylkesmannen i Nordland meldte inn 12 ulike mulige lokaliteter i Nordland til Miljødirektoratet for undersøkelser i det nasjonale bekkekløftprosjektet. Av disse lå tre stk. i Hemnes kommune. Bekkekløftlokalitetene i Hemnes kommune som ble vurdert i bekkekløftprosjektet var tilknytning Bjurbekken, Reinåga og Spjelvfjellelva. Bekkekløften i Bjurbekken ble gitt verdi 1 i bekkekløftprosjektet.

I regionen er det utbygd og omsøkt flere småkraftverk de siste årene, hvorav noen har hatt konflikter knyttet opp mot de nevnte naturtypene. NVE mener det derfor må vurderes hvor nær tålegrensen man er for nye utbygginger.

For fossesprøytsoner og bekkekløfter er det etter NVEs vurdering uheldig hvis både lokalitetene i Valåga og Bjurbekken blir berørt av utbygginger. Det er imidlertid i denne sammenheng viktig å se på hele økosystemet i influensområdene, og hvor sterkt påvirket disse er i dag.

Valåga er i dag preget av demningen og vannuttaket til vannforsyning til Korgen. I tillegg er det i dag mer infrastruktur i området enn tilfellet er ved Bjurbekken. Slik sett vil en utbygging av Valåga ha mindre konsekvenser for naturmangfoldet og uberørte naturområder enn tilfellet er i Bjurbekken. NVE mener at tilstrekkelig minstevannføring, flomoverløp og legging av rørgaten slik at den ikke påvirker de verdifulle lokalitetene, vil være med på å sikre at naturmangfoldet og naturtypene knyttet til Valåga ikke blir vesentlig forringet ved en utbygging. Dersom det gis konsesjon til Valåga, vil dette være med på å øke verdien til naturtypene knyttet til Bjurbekken ytterligere.

NVE mener det er en viss belastning på bekkekløfter og fossesprøytsoner i Hemnes kommune. Vi konstaterer at lokalitetene i Valåga grunnet sin utforming bare vil bli påvirket i en begrenset grad av en utbygging, gitt flomoverløp og en tilstrekkelig minstevannføring. En konsesjon til Valåga kraftverk vil derimot kunne være med på å øke verdien til lokalitetene i Bjurbekken, som i dag fremstår upåvirket. Bekkekløften i Bjurbekken ble i motsetning til bekkekløftene i Valåga vurdert i bekkekløftprosjektet i 2009. NVE anser at lokaliteten i Bjurbekken har høyere verdi enn lokaliteten i Valåga. Lokalitetene i Bjurbekken er også mindre kartlagt enn tilfellet er i Valåga, dette på grunn av vanskeligere tilgjengelighet. Føre-var prinsippet bør derfor tillegges noe vekt i vår vurdering av Bjurbekken.

Prinsippet om samlet belastning i naturmangfoldloven § 10 er vurdert, og NVE mener det er skal tillegges vekt i konsesjonsspørsmålet.

Reindrift

I OEDs retningslinjer for små vannkraftverk blir tap, oppstykking og redusert bruk av beiteland på grunn av arealinngrep og annen menneskelig aktivitet trukket frem som en av de største utfordringene for reindriftnæringen i dag. Den samlede effekten av en rekke mindre inngrep og forstyrrende aktiviteter innenfor reinbeiteområder er ofte langt større enn effekten av de enkelte inngrep (OED, 2007).

Sametinget har fremmet innsigelse mot totalt fem av prosjektene på grunn av konsekvenser for reindrifta. Dette er Bjurbekken kraftverk, Brattåga kraftverk, Lendingelva kraftverk, Mørkbekken kraftverk, og Sørbuktelva kraftverk. Sørbuktelva kraftverk har tidligere fått avslag.

NVE er av den oppfatning at forholdet til reindrift alene ikke vil være avgjørende for konsesjonsspørsmålet i de resterende åtte omsøkte prosjektene i Hemnes kommune som vurderes her. Det vil likevel være et tema som sammen med andre vurderinger vil påvirke avgjørelser i enkeltsaker, både når det gjelder konsesjonsspørsmålet og krav til avbøtende tiltak. Enkelte saker vil også i større grad enn andre øke den samlede belastningen på enkelte reinbeitedistrikt.

Fire av de omsøkte prosjektene i Hemnes kommune vil komme innenfor grensene til Ildgruben reinbeitedistrikt. Dette er Bjurbekken kraftverk, Melandsbekken kraftverk, Jamtjorbekken kraftverk og Vollbekken kraftverk. I tillegg vil Mørkbekken kraftverk komme i et grenseområde mellom Ildgruben og Røssåga/Toven reinbeitedistrikt, slik at dette tiltaket også vil kunne påvirke Ildgruben reinbeitedistrikt. Vi vil derfor i vår vurdering av Bjurbekken kraftverk se på den samlede belastningen disse fem kraftverkene vil utgjøre på Ildgruben reinbeitedistrikt.

Ildgruben reinbeitedistrikt har vært utsatt for store arealtap og forstyrrelser. På 1960-70 tallet gikk store områder tapt til kraftutbygginger og oppdemminger. I tillegg har veier og hyttebygging påvirket distriktet. Pr 2008 var det 1700 hytter innenfor Ildgruben reinbeitedistrikt. Det er ikke nødvendigvis det direkte arealbeslaget som utgjør det største problemet, men de indirekte forstyrrelsene gjennom økt ferdsel og aktivitet i områdene.

I driftsplanen til Ildgruben reinbeitedistrikt fremheves det særlig at vinterbeitene er en minimumsfaktor i distriktet. Det blir videre sett på som viktig at adkomst til flytte- og trekkveier, oppsamlingsplasser og kalvingsland også må bli minst mulig forstyrret av inngrep og menneskelig aktivitet.

I Ildgruben reinbeitedistrikt flyttes reinen fra vinterbeitene mot vårbeitene og kalvingslandene, som oftest i april. Reinbeitedistriktet mistet noe kalvingsland i forbindelse med reguleringene av Akersvatnet, Målvatnet og Kjensvatnet på 1960-tallet. Reinsimlene trekker nå høyere opp i fjellet for å kalve. Området fra Målvatnet i sør til Kalvatnet i nord, blir i dag sett på som de viktigste kalvningsområdene til reinbeitedistriktet, og som også benyttes til sommerbeite. Dette er områder i høyfjellet der reinen kan unnsnippe insekter, slik at den kan hvile og sikre god tilvekst på kalvene.

Fjellområdene rundt Bjurbekkdalen er viktige vår- og sommerbeiter for reinbeitedistriktet. Disse områdene gir god tilgang på viktige luftningsområder for reinen i høyden på dagtid, og gode beitemuligheter på kveldstid og natten. Det går også frem at området ned mot dalen er viktige i spredningstiden for reinen.

Om høsten samles reinflokken for uttak av slaktedyr. Slakteuttaket i Ildgruben reinbeitedistrikt skjer som regel ved Tverrvatnet før brunsten og ved Lille-Raudvatnet i tiden 5. til 20. september. I brunstperioden vil reinen helst være på flate områder, slik som området mellom Sausvassåga og Umbukta over til Plurdalen og vestover til Slagfjellet/Raufjellet.

Reinbeitedistriktet mener at anleggsperioden er et stort problem for driften. De fremhever at forstyrrelser i anleggstiden kan medføre at reinen endrer sin bruk av området, og trekker vekk. Denne effekten kan også vedvare i lang tid etter endt anleggstid, og vil medføre ekstraarbeid for reinbeitedistriktet for å prøve å få reinen til å benytte området igjen.

I motsetning til prosjektene i Leirskardalen vil prosjektene i Bjurbekken og Mørkbekken komme i direkte konflikt med trekk-/flyttleier. Disse har derfor en høyere konfliktgrad enn prosjektene i Leirskardalen, som ligger i ytterkant av distriktet. En utbygging av Mørkbekken kraftverk og Bjurbekken kraftverk vil medføre en uakseptabel økning i den samlede belastningen på reinbeitedistriktet. Dette er også noe som kom tydelig frem da prosjektene ble befart.

Samfunnsmessige fordeler

En eventuell utbygging av Bjurbekken kraftverk vil gi 8,5 GWh i et gjennomsnittså. Denne produksjonsmengden regnes som normal for et småkraftverk. Småkraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. Det omsøkte tiltaket vil gi inntekter til søker og grunneier og generere skatteinntekter. Videre vil Bjurbekken kraftverk styrke næringsgrunnlaget i området og vil dermed kunne bidra til å opprettholde lokal bosetning.

Oppsummering

NVE mener de viktigste negative konsekvensene av en utbygging av Bjurbekken kraftverk vil være konsekvensene for naturtyper, reindrift, samlet belastning og til en viss grad landskap. Dette er vektlagt i vårt vedtak.

En utbygging som omsøkt vil føre til terrenginngrep i et område som i dag fremstår uberørt bortsett fra en kraftlinje i øvre del. Fraføringen av vann vil kunne påvirke inntrykksstyrken til fossen i Bjurbekken, men konsekvensene av dette vil først og fremst være lokal.

NVE mener at redusert vannføring i nedre foss kan påvirke det verdifulle mosesamfunnet i fossesprøytsonen i Bjurbekken negativt. Tiltaket vil også medføre negative konsekvenser for bekkekløften på utbygningsstrekningen. Denne bekkekløften ble vurdert i bekkekløftprosjektet.

Det har under høringsrunden og på befaring fremkommet at området er viktig for reindrift og vil påvirke viktige reindriftsarealer. Dette kan få innvirkninger på reinens bruk av området, herunder et viktig vadeområde over Bjurbekken, og medføre negative konsekvenser.

Bjurbekken kraftverk vil etter NVEs syn medføre en økning i den samlede belastningen for Ildgruben reinbeitedistrikt og for naturtypene bekkekløft og fossesprøytsone.

NVE mener prosjektet i Bjurbekken vil gi store negative konsekvenser som ikke kan avbøtes tilstrekkelig gjennom avbøtende tiltak, slik at skader og ulemper for allmenne og private interesser er større enn fordelene. Det kan derfor ikke gis konsesjon til prosjektet.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Bjurbekken kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt.

Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her

Vedlegg - Oversiktbilde over utbyggingsområdet

